

فصل هشتم

نفث و گاز

مقدمه

فعالیت صنعت نفت با استخراج نفت و گاز از اولین چاه نفت در مسجد سلیمان در سال ۱۲۸۷ شمسی آغاز شد و آمارهای مربوط به آن نیز از زمان مذکور گردآوری شده است. با ملی شدن صنعت نفت در اسفند سال ۱۳۲۹ شرکت ملی نفت ایران آمارهای وسیع تری را منتشر کرده است.

با تاسیس شرکت ملی گاز ایران در اسفند ۱۳۴۴ و شرکت ملی گاز مایع ایران در سال ۱۳۶۶، این دو شرکت نیز به ترتیب آمارهایی در زمینه گاز طبیعی (L.N.G) و گاز مایع (L.P.G) گردآوری و ارائه کرده اند. در سال ۱۳۴۲، با احداث اولین کارخانه کود شیمیایی در کشور صنایع پتروشیمی تولد یافت تا از منابع محدود نفت و گاز ارزش افزوده بالاتری کسب گردد.

به دلیل اهمیت فعالیت ها در حوزه نفت و گاز که نقش به سزایی در اقتصاد کشور دارد، فصلی جداگانه از فصول صنعت و معدن با نام فصل نفت و گاز طراحی و اطلاعات آن از طریق دستگاه های مربوطه ارائه گردیده است.

شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی در خراسان رضوی شامل منطقه مشهد، تربت حیدریه و سبزوار می باشد که هر یک به صورت جداگانه و مستقل اطلاعات آماری را ارائه نموده اند، همچنین شرکت ملی گاز منطقه ای خراسان

رضوی اطلاعات اختصاصی مربوطه را به صورت جداگانه ارائه نموده است.

اطلاعات این بخش شامل فعالیت گازرسانی شهری و روستایی و مقدار مصرفی گاز و فرآورده های نفتی و همچنین مشترکان بوده که با در نظر گرفتن سری زمانی ارائه شده است.

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است:

گاز مایع: مخلوطی از پروپان و بوتان نرمال است که در اثر شرایط محیط و مصرف، نسبت حجمی این دو ماده در مخلوط تغییر یافته و تحت فشاری حدود ۱۰۰ تا ۱۱۰ پوند بر اینچ مربع به صورت مایع در می آید.

بنزین: بنزین، آمیزه ای است از هیدروکربورهای به طور عمده حلقوی و ایزومره با نسبت های متفاوت که برای افزایش درجه آرام سوزی آن، برخی از ترکیبات آلی به آن اضافه می شود.

نفت سفید: برشی از نفت خام، متشکل از سه نوع هیدروکربور پارافینی، نفتینی و آروماتیکی می باشد. این فرآورده به عنوان سوخت گرمایشی و سوخت مراکز حرارتی به کار می رود و یکی از مواد اصلی تشکیل دهنده سوخت موتورهای جت است.

نفت گاز: فرآورده است که بعد از برش نفت سفید به دست می آید و به عنوان سوخت ماشین آلات کشاورزی و صنعتی و سوخت تعدادی از وسایل نقلیه عمومی و تاسیسات حرارتی به کار می رود.

نفت کوره : نفت کوره از بازمانده تقطیر نفت خام در برج های تقطیر پالایشگاه به دست می آید . این فرآورده به سبب دارا بودن هیدروکربورهای سنگین، به آسانی نمی سوزد و یکی از سوخت های عمده کشتی ها و واحدهای بزرگ صنعتی از جمله نیروگاه های برق به شمار می رود .

مشترک گاز : عبارت است از شخص حقیقی یا حقوقی که طبق روش پذیرش متقاضیان گاز پس از تحویل مدارک مورد نظر و پرداخت حقوق و هزینه های مربوطه، مشخصات وی در دفتر پذیرش اشتراک ثبت شده و یک شماره اشتراک به وی تعلق می گیرد .

مصرف کننده گاز : به مشترکانی اطلاق می شود که جریان گاز آنها پس از طی مراحل اشتراک پذیری، راه اندازی شده باشد .

انشعاب گاز : به خطوطی که جهت ارسال گاز از خطوط انتقال، خطوط تغذیه و شبکه تا ایستگاه اختصاصی مشترک نصب می شود، انشعاب گاز اطلاق می گردد .

گزیده‌ی اطلاعات

در سال ۱۳۸۹ نفت گاز با ۱۹۱۴ هزار مترمکعب مصرف بیشترین سهم مصرف در بین فرآورده‌های نفتی را داشته است همچنین بنزین موتور با مصرف ۱۵۰۶ هزار مترمکعب در رتبه دوم قرار داشته است.

در سال ۱۳۸۹ از تعداد ۷۲ شهر استان ۶۳ شهر گازرسانی شده است که نشان می‌دهد ۸۷/۵ درصد شهرهای استان گازرسانی شده‌اند.

۱-۶- مصرف انواع فرآورده های نفتی در سال ۱۳۸۹

نفت سفید (متر مکعب)	بنزین (متر مکعب)	گاز مایع (تن)	سال و منطقه
۶۲۱۴۹۰	۱۲۲۸۳۰۱	۰۰۰ ۱۳۸۰
۵۵۵۲۱۰	۱۷۶۷۲۶۵	۱۱۷۴۸۶ ۱۳۸۵
۵۸۷۸۲۵	۱۵۵۶۸۴۳	۱۰۹۴۶۴ ۱۳۸۶
۵۸۵۷۲۸	۱۶۴۷۱۵۷	۱۰۸۳۵۷ ۱۳۸۷
۵۷۷۰۱۲	۱۵۹۹۵۰۳	۱۱۱۵۳۸ ۱۳۸۸
۶۸۴۸۷۹	۱۵۰۶۰۷۷	۱۰۳۹۶۸ ۱۳۸۹
۱۳۱۱۴۵	۲۰۰۱۴۹	۲۱۲۴۰ تربت حیدریه
۸۰۶۴۱	۱۲۰۸۵۷	۱۴۴۹۴ سبزوار
۲۷۳۰۹۳	۱۱۸۵۰۷۱	۶۸۲۳۴ مشهد

روغنهای موتور و صنعتی (متر مکعب)	نفت کوره (متر مکعب)	نفت گاز (متر مکعب)	سال و منطقه
۳۰۱۷۰	۸۰۸۷۴۳	۱۹۴۵۴۸۹ ۱۳۸۰
×	۶۶۵۰۱۱	۱۷۷۰۶۱۳ ۱۳۸۵
×	۶۵۷۹۲۲	۱۹۱۸۷۴۳ ۱۳۸۶
×	۷۱۰۴۷۷	۲۰۶۳۵۳۹ ۱۳۸۷
×	۶۶۳۶۹۰	۲۰۰۲۴۵۶ ۱۳۸۸
۳۳۶۸	۵۴۶۱۳۶	۱۹۱۴۴۴۶ ۱۳۸۹
×	۹۴۴۵۸	۳۶۲۶۸۷ تربت حیدریه
۳۳۶۸	۱۶۰۴۹۳	۱۸۸۳۴۰ سبزوار
×	۲۹۱۱۸۵	۱۳۶۳۴۱۹ مشهد

مأخذ - شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی ایران (مناطق مشهد، تربت حیدریه و سبزوار).

۲-۶- تعداد جایگاه های فروش مواد سوختی برحسب وضعیت حقوقی

سال و منطقه	جمع	دولتی	خصوصی
..... ۱۳۸۰	۹۶	۱۴	۸۲
..... ۱۳۸۵	۱۲۴	۱۰	۱۱۴
..... ۱۳۸۶	۱۴۵	۱۳	۱۳۲
..... ۱۳۸۷	۱۳۹	۱۲	۱۲۷
..... ۱۳۸۸	۱۹۹	۱۲	۱۸۷
..... ۱۳۸۹	۲۱۳	۱۲	۲۰۱
..... تربت حیدریه	۲۷	۲	۲۵
..... سبزوار	۳۰	۱	۲۹
..... مشهد ^(۱)	۱۵۶	۹	۱۴۷

۱- لازم به توضیح است، جایگاه های CNG که به شرکت گاز خودرو تحویل شده بود (از اردیبهشت ماه سال ۸۷ تعداد ۱۳ باب از جایگاه های CNG تک منظوره به شرکت گاز خودرو تحویل و از آمار شرکت پخش حذف گردیده بود)، دوباره به شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی برگشت شده است .
 مأخذ - شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی ایران (مناطق مشهد، تربت حیدریه و سبزوار) .

۳-۶- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده، تعداد انواع انشعاب واگذار شده،
تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی

سال و شهرستان	تعداد شهرهای گاز رسانی شده	تعداد روستاهای گاز رسانی شده	تعداد انشعاب	
			جمع	خانگی - تجاری
صنعتی				
..... ۱۳۸۰	۱۷	۲۷	۳۱۸۹۰۴	۳۱۸۸۵۴
..... ۱۳۸۵	۳۴	۳۱۸	۴۶۸۱۳۵	۴۶۵۸۸۱
..... ۱۳۸۶	۴۲	۳۶۰	۴۹۲۳۶۲	۴۸۹۹۹۴
..... ۱۳۸۷	۴۲	۴۳۶	۵۳۵۳۳۸	۵۳۳۴۶۶
..... ۱۳۸۸	۵۵	۴۸۹	۵۶۷۱۵۲	۵۶۵۰۹۶
..... ۱۳۸۹	۶۳	۶۱۶	۶۰۷۳۹۴	۶۰۴۹۱۴
..... باخرز	۱	۱	۱۳۲۳	۱۳۲۳
..... بجنستان	۱	۰	۲۱۲۸	۲۱۲۵
..... بردسکن	۲	۴	۶۷۶۴	۶۷۶۱
..... بینالود	۲	۲۵	۷۹۸۲	۷۹۱۹
..... تایباد	۲	۶	۹۲۱۹	۹۲۱۵
..... تخت جلگه	۱	۴	۱۱۸۹	۱۱۸۹
..... تربت جام	۴	۲۶	۱۸۵۳۷	۱۸۵۲۴
..... تربت حیدریه	۴	۴۶	۲۶۴۶۷	۲۶۳۹۷
..... جغتای	۱	۱	۱۳۴۲	۱۳۴۱
..... جوین	۱	۱۶	۶۲۰۱	۶۲۰۱
..... چناران	۳	۴۷	۱۳۵۲۲	۱۳۴۰۵
..... خوشاب
..... خلیل آباد	۲	۱۵	۵۰۷۳	۵۰۵۶
..... خواف	۵	۶	۱۰۴۲۹	۱۰۴۲۶
..... درگز	۴	۳۱	۹۳۳۵	۹۳۳۱
..... رشتخوار	۲	۹	۴۴۷۷	۴۴۷۶
..... زاوه	۱	۰	۱۴۸۶	۱۴۸۲
..... سبزوار	۲	۱۰	۳۶۹۶۵	۳۶۶۳۶
..... سرخس	۲	۲۴	۱۱۳۴۷	۱۱۳۴۰
..... فریمان	۴	۱۹	۹۸۴۹	۹۷۶۷
..... قوچان	۱	۳۲	۲۰۴۳۶	۲۰۴۰۶
..... کاشمر	۱	۱۸	۲۳۲۵۸	۲۳۱۲۴
..... کلات	۲	۰	۱۸۸۳	۱۸۸۳
..... گناباد	۳	۶	۱۲۳۷۲	۱۲۳۳۴
..... مشهد	۵	۱۸۳	۳۱۳۳۶۵	۳۱۲۰۴۰
..... مه ولات	۱	۵	۷۰۶۳	۷۰۵۷
..... نیشابور	۶	۸۲	۴۵۲۸۲	۴۵۱۵۶

۳- ۶- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده، تعداد انواع انشعاب واگذار شده، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی (دنباله)

مصرف گاز طبیعی (هزار متر مکعب)	تعداد مصرف کننده			سال و شهرستان
	صنعتی	تجاری	خانگی	
۵۹۱۷۹۹۶/۴	۴۱۴	۱۵۰۹۵	۵۳۲۸۷۷	۱۳۸۰
۷۶۲۹۵۹۶/۵	۱۵۷۹	۳۸۷۲۴	۹۰۹۵۸۲	۱۳۸۵
۸۰۳۸۶۸۹/۵	۱۷۰۸	۴۰۷۸۲	۹۶۳۷۲۳	۱۳۸۶
۸۲۳۳۷۰۰/۰	۱۸۷۲	۴۶۳۸۷	۱۰۷۰۳۶۹	۱۳۸۷
۹۰۳۰۴۰۰/۰	۲۰۵۶	۵۰۷۶۳	۱۱۵۶۲۷۸	۱۳۸۸
۱۰۲۴۴۶۰۰/۱	۲۴۸۰	۵۵۸۴۱	۱۲۵۹۶۰۱	۱۳۸۹
...	باخرز
۹۹۰۷/۳	۳	۱۶۵	۳۱۲۹	بجستان
۲۴۵۹۴/۸	۳	۵۳۰	۹۵۰۱	بردسکن
۶۴۵۴۵/۸	۶۳	۱۳۷۷	۱۵۳۴۹	بینالود
۳۷۹۵۹/۴	۴	۷۱۳	۱۳۵۵۵	تایباد
۲۹۱۲۹/۹	۰	۱۱۹	۱۴۶۰	تخت جلگه
۱۰۹۵۵۷/۳	۱۳	۲۰۴۹	۳۱۳۰۲	ترت جام
۳۰۹۱۲۸/۷	۷۰	۴۷۳۲	۴۹۲۴۸	ترت حیدریه
۷۹۷۷/۵	۱	۳۰۶	۲۶۷۲	جغتای
۴۶۴۵۴/۲	۰	۳۷۶	۴۸۳۸	جوین
۱۱۰۴۷۴/۱	۱۱۷	۱۱۸۴	۲۲۶۲۱	چناران
۲۴۱۳۹/۸	۱۷	۴۹۹	۱۱۲۹۷	خلیل آباد
...	خوشاب
۲۷۲۰۷/۵	۳	۵۲۱	۱۱۵۲۸	خواف
۴۲۲۰۵/۳	۴	۸۱۱	۱۳۵۸۷	درگز
۱۲۰۵۴/۶	۱	۲۹۱	۳۹۰۰	رشتخوار
۶۲۶۸/۲	۴	۱۱۸	۲۴۲۷	زاوه
۲۳۱۵۶۱/۵	۳۲۹	۴۵۶۷	۶۸۲۶۹	سبزوار
۵۱۱۶۵۶	۷	۷۹۶	۱۵۸۳۰	سرخس
۱۲۸۷۱۳/۳	۸۲	۱۴۲۰	۱۷۵۰۶	فریمان
۱۷۹۴۲۰	۳۰	۲۵۰۵	۳۴۲۹۶	قوچان
۹۲۴۸۷/۷	۱۳۴	۱۶۵۵	۳۳۴۷۸	کاشمر
۴۵۶۹	۰	۱۲۸	۱۶۲۷	کلات
۴۲۱۰۱/۳	۳۸	۶۷۹	۱۴۷۹۱	گناباد
۶۴۵۲۶۶۱/۱	۱۳۲۵	۲۶۰۷۶	۷۸۶۵۹۱	مشهد
۱۶۸۶۲/۸	۶	۳۹۳	۸۶۹۹	مه ولات
۱۷۲۰۹۶۳	۲۲۶	۳۸۳۱	۸۲۱۰۷	نیشابور

۲- اطلاعات شهرستان های تازه تاسیس با شهرستان های قبل از تقسیمات جدید کشوری ارایه گردیده است.

مأخذ - شرکت ملی گاز ایران - منطقه خراسان رضوی